

УДК 636.47.082

НАПРЯМКИ ПОДАЛЬШОГО УДОСКОНАЛЕННЯ ТА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ М'ЯСНОЇ ПОРОДИ СВИНЕЙ

Церенюк О. М., к. с.-г. н., доцент

Інститут тваринництва НААН

Онищенко А. О., к. с.-г. н.

Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН

Досліджено сучасний стан української м'ясної породи свиней в розрізі племінних господарств та визначені подальші напрями селекційно-племінної роботи з породою. Аналіз стану свідчить про скорочення мережі племінних господарств. Загальна чисельність племінного поголів'я даної породи свиней складає 8929 голів, в тому числі основних свиноматок 750 гол., основних кнурів 62 гол. Племінне поголів'я розводиться в 9 племінних господарствах різних зон України. Подальша селекційно-племінна робота з українською м'ясною породою повинна бути спрямована на збереження генофонду, покращення продуктивних якостей тварин, розширення генеалогічної структури, запровадження комплексу заходів, що стосується сучасних методів оцінки племінної цінності свиней. Рекомендовано використовувати у селекційних програмах свиней української м'ясної породи, що дасть можливість відмовитися від генетичних ресурсів низької якості та підвищити економічну ефективність і конкурентоспроможність галузі свинарства.

Ключові слова: українська м'ясна порода, племзавод, племрепродуктор, племінна цінність.

Виробляти високоякісну свинину у великій кількості без відповідного генофонду сьогодні практично неможливо. Але для цього необхідно створити відповідні умови годівлі і утримання, мати спеціалізовані породи, типи, лінії свиней та їх кроси. В більшості випадків у системах схрещування і гібридизації, що напрацьовані вже в Україні, використовують закордонні генотипи свиней. Проте закордонні м'ясні породи свиней, як свідчить багаторічний досвід в процесі адаптації втрачають свої продуктивні якості, тому, що вони більш вимогливі до умов годівлі і утримання. На різному рівні пристосованості та реакції на вплив жорстких умов утримання тварин, в залежності від їх генотипу наголошує цілий ряд авторів [1-3]. Інтенсивна селекція свиней на м'ясність призвела до втрати смакових якостей м'яса. Саме високий рівень смакових характеристик м'язової тканини тривалий час був властивий вітчизняним породам. Це стосується збільшення в м'ясі вологи, жорсткішанням м'язових волокон, що знижується його ніжність і смакові якості. В. П. Рибалко (2015), зазначає, що як свідчить міжнародна практика і багаточисельна інформація конкурентоздатність свинарства найближчими роками буде визначатись в першу чергу якістю свинини від якої залежатиме попит, у тому числі і експорт цієї продукції [4].

Племінне свинарство України постійно залежить від імпортованих генетичних ресурсів, які в свою чергу безсистемно і безконтрольно завозяться на нашу територію, що призводить до розповсюдження генетичних дефектів свиней. Продовження такого стану остаточно руйнує вітчизняне племінне свинарство, що загрожує національній безпеці держави. Разом з тим, одним із резервів є селекція вітчизняних м'ясних генотипів і зокрема, української м'ясної породи свиней, яка в

порівнянні з тваринами зарубіжних генотипів, значно краще пристосована до різних природно-кліматичних зон України та умов утримання і годівлі. Селекційна робота зі створення української м'ясної породи свиней проводилася з 1981 по 1993 роки на основі полтавського м'ясного типу свиней і тварин харківської, білоруської та асканійської селекції. Порода є складним поєднанням генотипів великої білої, миргородської, ландрас, уельської, п'єстрен, уессекс-седлбекської, української степової білої порід [5]. В останні роки чисельність вітчизняних порід поступово зменшується. При цьому, подальше скорочення чисельності вітчизняних порід тварин може привести: до селекційних, соціальних і екологічних проблем; гострого дефіциту власної тваринницької сировини; втрати традиційного вітчизняного тваринництва та унікальних, що історично склалися, агроєкосистем; ліквідування основи для виробництва екологічно чистих продуктів органічного походження [6]. Відповідно, для підвищення ефективного ведення галузі свинарства в Україні, необхідно раціонально використовувати весь вітчизняний генофонд свиней та вже адаптоване в наших умовах імпортоване поголів'я, що є в Україні, та враховуючи складну економічну ситуацію уникнути необхідності подальшого періодичного ввозу імпортованого поголів'я [7]. Важливе місце при цьому має зайняти й українська м'ясна порода свиней. Як свідчать багаточисельні дослідження свині української м'ясної породи мають високу комбінаційну здатність і добре себе зарекомендували в системах схрещування і гібридизації [8-11].

Не заперечуючи важливість проведених досліджень, необхідно відзначити недостатнє освітлення в наукових виданнях питань, що стосується удосконалення та раціонального використання української м'ясної породи свиней. Саме враховуючи вищезазначене, в якості мети досліджень нами обрано вивчення сучасного стану української м'ясної породи свиней та окреслення шляхів подальшого удосконалення та раціонального використання тварин української м'ясної породи свиней.

Матеріали та методи дослідження. Для роботи були використані власні дослідження, та узагальнена інформація попереднього етапу робіт з українською м'ясною породою, а також звіти про результати бонітування свиней української м'ясної породи.

Результати досліджень. Затверджена у 1993 році, українська м'ясна порода свиней має генеалогічну структуру з глибокою внутрішньопородною диференціацією на три внутріпородні типи: харківський, центральний і асканійський. Загальна чисельність племінного поголів'я даної породи свиней на даний час складає 8929 голів, в тому числі основних свиноматок 750 гол., основних кнурів 62 гол. Племінне поголів'я розводиться в 9 племінних господарствах різних зон України (табл. 1).

Провідними господарствами, що розводять свиней центрального типу, є племзаводи ТОВ «Агрофірма "Шаболат"» Білгород-Дністровського району, Одеської області та ДП ДГ „Еліта” Миронівського району Київської області.

Племінним господарством в харківському типі є племінний репродуктор ДП ДГ "Гонтарівка" ІТ НААН Вовчанського району Харківської області, в якому нараховується 528 голів свиней української м'ясної породи.

Серед кращих племінних господарств, що селекціонують свиней асканійського типу є стадо племзаводу ТОВ „Таврійські свині” та племрепродуктора ДП "ДГ ІТСР імені М.Ф. Іванова" Херсонської області. В господарствах створені майже всі необхідні умови для розкриття високого генетичного потенціалу свиней української м'ясної породи.

Таблиця 1

Загальна чисельність свиней УМ породи в господарствах України

Господарство	Кількість, гол.
ТОВ "Таврійські свині"	2060
ДП ДГ "Еліта"	1176
ПСП ПП "Здолбунівське"	2353
ТОВ "Авангард-Д"	1045
ТОВ «Максітек»	504
ТОВ «Агрофірма "Шаболат"»	765
ДП ДГ "Зелені кошари" МІАПВ НААН	412
ДПДГ "Гонтарівка" ІТ НААН	528
ДП "ДГ ІТСР імені М.Ф. Іванова"	86
Разом	8929

Слід також зауважити, що розподіл тварин української м'ясної в племінних господарствах різних регіонів України нерівномірний (рис. 1). Найбільша кількість племінних господарств з розведення свиней української м'ясної породи знаходиться на півдні України. Дещо менше тварин цієї породи в племінних господарствах на заході України. Чисельність свиней української м'ясної на півночі, сході та центрі України незначна. Саме південні області України відзначаються жорсткішими умовами утримання, в переважній масі господарств, порівняно з іншими регіонами, що пов'язано з кліматичними умовами, особливо в літній період року. В цьому регіоні до останнього часу не втрачали популярності такі стійкі до вітчизняних умов утримання породи як українська степова біла та ряба. В останні десятиріччя їх поголів'я поступово скорочувалось. На сьогодні в цій ніші закріпилась українська м'ясна порода.

Свині української м'ясної породи характеризуються високими показниками продуктивності. За оцінених 1043 нащадках основних ліній породи вік досягнення живої маси 100 кг становив 179 днів, середньодобовий приріст 783 г, витрати корму на 1 кг приросту - 3,44 к. од., довжина тулуба - 95,9 см, товщина шпику - 23,5 мм і маса окосту - 11,1 кг. Науково-господарські дослідження проведені в період 2005-2015 років показали ефективність використання свиней української м'ясної породи в якості як материнської, так і батьківської форми в системі схрещування і гібридизації, що сприяє підвищенню окремих ознак продуктивності на 3-12 відсотків.

Незважаючи на досить непогані показники продуктивності свиней української м'ясної породи чисельність її з кожним роком зменшується за рахунок використання імпортованих свиней, що не завжди виправдано. Адже свині української м'ясної породи характеризується надзвичайно цінними особливостями, зокрема такими, як висока резистентність до місцевих кліматичних умов, невибагливість до кормів, міцність конституції, тривале продуктивне використання, висока відтворювальна здатність, багатоплідність, скоростиглість тощо. Тобто місцева українська м'ясна порода свиней залишається носієм цінних спадкових якостей і генних комплексів, без яких подальший породоутворювальний процес був би однобічним.

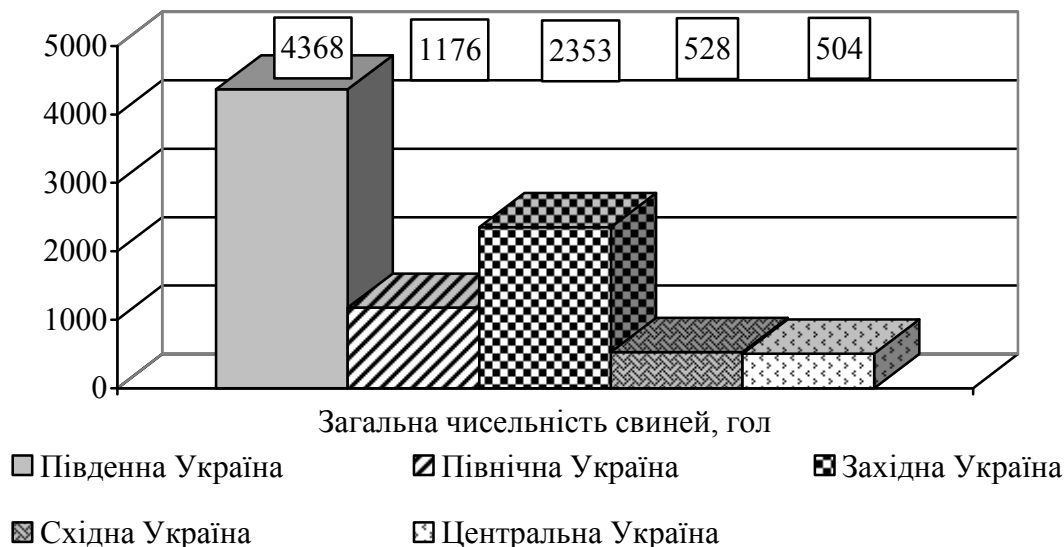

Рис. 1. Розподіл свиней української м'ясної породи по різних регіонах України.

На рівні селекційних господарств з розведення української м'ясної породи свиней слід враховувати, що сучасні темпи вдосконалення племінного поголів'я в Європейському Союзі та інших країнах з розвинутим свинарством вимагають від селекціонерів в Україні перегляду наявного арсеналу селекційних методів та його подальшого розширення за рахунок новітніх селекційних прийомів, що успішно використані на інших популяціях свиней. Серед таких прийомів - використання в практиці селекційної роботи поліморфізму генів QTL, зокрема таких як RYR-1, ESR, PRLR, MC4R, LEPR та ін., використання новітніх та перевірених часом індексів, і в тому числі, за відтворною здатністю свиней (СІВЯС, STAGES та ін.). Оцінка поліморфізму основних генів QTL по типам породи має бути проведена першочергово, з метою виявлення цінних тварин, закріплення та розмноження їх генетичного потенціалу.

Окремим важливим напрямком залишається підвищення м'ясності тварин української м'ясної породи свиней. Ці ознаки належать до групи з високим ступенем успадкованості. Враховуючи це, лише спрямована селекційна робота дозволить провести поступове виведення наступних поколінь тварин основного стада на рівень, що забезпечуватиме отримання відгодівельного молодняка, що в переважній більшості за відгодівлі на повноцінних повнораціонних комбікормах відповідатиме першому-екстра класу за рівнем м'ясності за реалізації на переробні підприємства. Відповідно всі племінні господарства з розведення української м'ясної породи свиней повинні мати в своєму арсеналі прилади для вимірювання шпигу (або мати укладені договори на проведення даної роботи спеціалістами відповідальних наукових установ по типам в породі).

Роботу з групою відгодівельних ознак слід розпочати з покращення рівня годівлі та утримання в господарствах, що дозволить максимально реалізувати наявний генетичний потенціал, з подальшою організацією контрольної відгодівлі.

Окремим важливим напрямком є розширення мережі дочірніх господарств, вивчення комбінаційної здатності за основними лініями та родинами в українській м'ясній породі свиней за поєднання з іншими породами та лініями в регіональних системах гібридизації свиней.

Не менш важливим напрямком залишається й розширення та оновлення генеалогічної структури по типам як на чистопородній так і на помісній основі. Слід враховувати, що використання інших генотипів дозволить за короткий період покращити рівень відгодівельних та м'ясних ознак, разом з тим не слід надмірно використовувати інші лінії та породи свиней адже це може сприяти зайвому зменшенню рівня консолідованості та втрати окремих корисних особливостей породи, і в тому числі зниженню рівня пристосованості до вітчизняних умов утримання, годівлі та ін. Пріоритетними для використання при створенні нових ліній та родин є породи, що наближені за типом продуктивності, екстер'єрними особливостями, що приймали участь в створенні української м'ясної породи свиней. Це, в першу чергу, тварини закордонної селекції порід уельс та ландрас (англійського та данського походження). Також, на науково-методичній основі, за умови затвердження на Вчених Радах відповідних інститутів можуть бути використані і інші породи.

Важливим елементом координування селекційно-плеємної роботи в межах типів по породах свиней є організації баз з оцінки за індексом BLUP по окремим типам в породі.

Використання у виробничих умовах поліпшених генотипів свиней української м'ясної породи на основі застосування вдосконалених технологій сприятиме значному підвищенню ступеня реалізації їх генетичного потенціалу.

Висновок. Подальша селекційно-плеємна робота з українською м'ясною породою повинна бути спрямована на збереження генофонду, покращення продуктивних якостей тварин, розширення генеалогічної структури, запровадження комплексу заходів, що стосується сучасних методів оцінки плеємної цінності свиней. Використання у селекційних програмах свиней цієї породи, дасть можливість відмовитися від ресурсів низької генетичної якості, підвищити економічну ефективність та конкурентоспроможність галузі свинарства.

Бібліографічний список

1. Акімов О. В. Відгодівельні якості свиней сучасних генотипів з позиції оптимальної взаємодії їх генотипів та специфіки середовища / О. В. Акімов // Роль наукових досліджень в забезпеченні процесів інноваційного розвитку аграрного виробництва України: матеріали всеукр. наук.-практ. конф. молод. вч. і спец. (25-26 травня 2016 р.) / НААН, ДУ ІЗК НААН. – Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. – 113-114 с.
2. Підвищення реалізації генетичного потенціалу продуктивності свиней порід ландрас і уельс за відтворювальними та відгодівельними якостями: науково-метод. посіб. / НААН Інститут тваринництва; [Церенюк О.М., Корх І.В., Акімов О.В. та ін.] – Х., 2015. – 80 с.
3. Гладій М. В. Породи сільськогосподарських тварин України. Історія, стан, перспективи розвитку / М. В. Гладій, С. Ю. Рубан, А. А. Гетья, С. В. Прийма // Розведення і генетика тварин : міжвідом. темат. наук. зб. / НААН, Ін-т розведення і генетики тварин. - 2015. - Вип. 49. - С. 44-57.
4. Рибалко В. П. Не тільки збільшувати виробництво свинини, але й не погіршувати її якість / В. П. Рибалко // Вісник аграрної науки Причорномор'я : зб. наук. пр. / Миколаїв. нац. аграр. ун-т. – Миколаїв, 2015. – Вип. 4, т. 2 (2). – С. 10-14.
5. Світовий генофонд свиней / В. І. Герасимов [та ін.] ; за ред. В. І. Герасимова, М. Д. Березовського, В. М. Нагаєвича. – Х.: Еспада, 2006. – 520 с.
6. Вдовиченко Ю. В. Проблема збереження і удосконалення генофонду локальних та аборигенних порід сільськогосподарських тварин, як складової про-

довольчої безпеки держави / Ю. В. Вдовиченко, Н. М. Фурса, В. Д. Гуменний // Науковий вісник "Асканія - Нова" : наук.-теор. фах. жур. – 2015. – N 8. – С. 3 – 14.

7. Топіха В. С. Сучасний стан та перспективи виробництва високоякісної свинини з використанням свиней вітчизняного та зарубіжного походження / В. С. Топіха // Свинарство : міжвідом. темат. наук. зб. / Ін-т свинарства і АПВ НААН. – Полтава, 2016 – Вип. 68. – С.63-68.

8. Церенюк О. М. Ефективність промислового схрещування маток української м'ясної породи свиней з кнурами різних генотипів / О. М. Церенюк // Наук.-техн. бюл. / УААН, Ін-т тваринництва. – Х., 2002. – № 81. – С. 128–133.

9. Пелих В. Г. Генофонд м'ясних порід та перспективи його використання в свинарстві / Пелих В. Г., Чернишов І. В., Левченко М. В. // Таврійський науковий вісник : наук. жур. / Херсон. держ. аграр. ун-т. – Херсон: Айлант, 2012. – Вип.78, ч. II, т. 1. – С. 160 – 165.

10. Онищенко А. О. Порівняльне вивчення відгодівельних та м'ясних якостей свиней різних генотипів / А. О. Онищенко // Вісник аграрної науки Причорномор'я : зб. наук. пр. / Миколаїв. нац. аграр. ун-т. – Миколаїв, 2006. – № 3. (35) – С.103.

11. Акімов О. В. Інтенсивність росту чистопородного і продно-лінійного молодняку свиней / О. В. Акімов // Вісник аграрної науки Причорномор'я : зб. наук. пр. / Миколаїв. нац. аграр. ун-т. – Миколаїв, 2010.– Вип. 1 (52), т. 2. – С. 131 – 135.

НАПРАВЛЕНИЯ ДАЛЬНЕЙШЕГО УЛУЧШЕНИЯ И РАЦИОНАЛЬНОГО ИСПОЛЬЗОВАНИЯ УКРАИНСКОЙ МЯСНОЙ ПОРОДЫ СВИНЕЙ

Церенюк А. Н., Институт животноводства НААН

Онищенко А. А., Институт свиноводства и агропромышленного производства НААН

Исследовано современное состояние украинской мясной породы свиней в разрезе племенных хозяйств и определены дальнейшие направления селекционно-племенной работы с породой. Анализ состояния свидетельствует о сокращении сети племенных хозяйств. Значительное количество племенного поголовья данной породы свиней составляет 8929 голов, в том числе основных свиноматок 750 голов, основных хряков 62 головы. Племенное поголовье разводится в 9 племенных хозяйствах разных зон Украины. Дальнейшая селекционно-племенная работа с украинской мясной породой должна быть направлена на сохранение генофонда, улучшение продуктивных качеств животных, расширение генеалогической структуры, внедрение комплекса мероприятий, которые касаются современных методов оценки племенной ценности свиней. Рекомендовано использовать в селекционных программах свиней украинской мясной породы, что даст возможность отказаться от генетических ресурсов низкого качества и повысить экономическую эффективность и конкурентоспособность отрасли свиноводства.

Ключевые слова: свиньи, украинская мясная порода, племзавод, племрепродуктор, племенная ценность, продуктивность.

DIRECTIONS OF FURTHER IMPROVEMENT AND RATIONAL USE OF UKRAINIAN MEAT BREED OF PIGS

Tsereniuk A. N., Institute of animal science NAAS of Ukraine

Onischenko A. A., Institute of Pig Breeding and Agroindustrial Production of NAAS

The current state of Ukrainian meat breed of pigs across breeding farms was investigated and further directions of breeding work with the breed were determined. Analysis of state shows reduce of network of breeding farms. Considerable number of

breeding animals of this breed of pigs is 8929 head including 750 base sows, 62 base boars. Breeding animals are bred in 9 breeding farms in different zones of Ukraine. Further breeding work with Ukrainian meat breed must be directed to saving gene pool, improvement of productive qualities of animals, widening genealogical structure, implementing complex of measures concerning modern methods of estimation of breeding values of pigs. It is recommended to use pigs of Ukrainian meat breed in pig breeding programs what will possibility to abandon use of genetic resources of low quality and to increase economic efficiency and competitiveness of pig production.

Key words: pigs, Ukrainian meat breed, breeding plant, breeding reproducer, breeding value, productivity.

УДК 636.13.083.1

ПЕЛЛЕТЫ ИЗ ГРАНУЛИРОВАННОЙ СОЛОМЫ – НОВЫЙ ВИД ПОДСТИЛКИ ДЛЯ ВЕРХОВЫХ ЛОШАДЕЙ

Чавлытко В. И., к. с.-х. н.,

Герман Ю. И., к. с.-х. н.,

Горбуков М. А., д. с.-х. н.,

Рудак А. Н., к. с.-х. н.

РУП «Научно-практический центр Национальной академии
наук Беларуси по животноводству»

В статье обоснована возможность и целесообразность использования соломенных пеллет в качестве альтернативной подстилки в денниках для верховых лошадей, определены их зоогигиенические характеристики, выявлены некоторые ограничения по их применению. Определено необходимое количество данного подстилочного материала в деннике, обеспечивающее оптимальные показатели микроклимата и комфортные условия содержания верховых лошадей.

Ключевые слова: соломенные пеллеты, подстилка, влагоудержание, комфорт, лошади верховые.

Установление высоких достижений в конноспортивных соревнованиях зависит не только от тренированности лошади, ее возраста, породы, пола, уровня кормления, квалификации тренера и наездника, но и от комфортных условий ее содержания и отдыха.

Традиционно в верховом коневодстве применяется содержание лошадей в индивидуальных денниках на подстилке из древесных опилок. Они обладают высокой влагоемкостью, создают мягкое, чистое и теплое ложе, в них нет спор патогенных грибков. Но они засоряют шерсть и волосяной покров. Влажные опилки размягчают копытный рог, а сухие его пересушивают. Опилки могут содержать инородные тела (стекла, гвозди, сучки, щепки), быстро спрессовываются, подвижны, поэтому лошадь легко может оказаться на голом полу. Древесные опилки имеют низкую ценность при последующем их использовании в качестве органического удобрения, повышают кислотность почвы, медленно перегнивают [1, 2, 4].

Актуальность исследований. В современных условиях в связи с интенсивным развитием энергетики на местных видах топлива возник их дефицит. Для решения этой проблемы необходимо изучить возможность использования в качестве подстилки в денниках для верховых лошадей гранулированных пеллет из со-